

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор (перший проректор)

« _____ » 20 _____ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фітотерапія

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 227 «Терапія та реабілітація»

(код і найменування спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) фізична реабілітація (227.01 «Фізична терапія»)

(назва освітньої програми (спеціалізації))

інститут, факультет Управління фізичною культурою та спортом

(найменування інституту, факультету)

мова навчання українська

2023 рік

Робоча програма Фітотерапія для студентів

(назва навчальної дисципліни)

спеціальності 227 «Терапія та реабілітація»,

освітня програма (спеціалізація) Фізична реабілітація (227.01 «Фізична терапія»)

(назва освітньої програми (спеціалізації))

« 15 » 02 _____, 2024 року - 12 с.

Розробники: Ковальова О.В. канд.мед.наук, доцент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії

Протокол від « 15 » 02 _____ 20 24 року № 8

Завідувач кафедри фізичної терапії та ерготерапії

(найменування кафедри)

« 15 » 02 _____ 20 24 року _____ (Ковальова О.В.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету управління фізичною культурою та спортом

(найменування факультету)

Протокол від « 31 » 08 _____ 20 23 року № 1

« 31 » 08 _____ 20 13 року Голова _____ (Пуцина І.В.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми* _____

« _____ » _____ 20 _____ року Керівник групи _____ (_____)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

*Якщо дисципліна викладається невипусковою кафедрою

_____ 2024 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань <u>22 – Охорона здоров'я</u> (шифр і найменування)	вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність (освітня програма, спеціалізація) <u>227 «Терапія та реабілітація» (Фізична реабілітація, 227.01 «Фізична терапія»)</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: не передбачено навчальним планом		Семестр	
Загальна кількість годин – 180			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 7 самостійної роботи студента – 13		Лекції	
	36 год.	-	
	Практичні		
	26 год.	-	
	Лабораторні		
	-	-	
	Самостійна робота		
118 год.	-		
Індивідуальні завдання:			
-			
Вид контролю: залік			
	Освітній ступінь: магістр		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1,9

для заочної форми навчання – «-»

1. Мета навчальної дисципліни

Мета набуття навичок з використання лікарських рослин для патогенетично обґрунтованого лікування та профілактики симптомів і захворювань, формування у студентів уявлень про головні принципи використання рослин, як природного джерела оздоровлення, відновлення організму людини.

Завдання навчальної дисципліни полягає у оволодінні студентами сучасних знань та відомостей про рослину: її хімічний склад, лікарські засоби та способи їх отримання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:

інтегральна компетентність:

Здатність здійснювати професійну діяльність фізичного терапевта, розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фізичної терапії.

загальні компетентності:

ЗК 04. Здатність виявляти та вирішувати проблеми.

ЗК 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

фахові компетентності:

СК 02. Здатність клінічно мислити, планувати терапію, застосовувати науково обґрунтовані засоби та методи доказової практики (Evidence-based practice), аналізувати та інтерпретувати результати, вносити корективи до розробленої програми фізичної терапії або ерготерапії чи компонентів індивідуального реабілітаційного плану.

СКфт 01. Здатність розуміти клінічний та реабілітаційний діагноз пацієнта/клієнта, перебіг захворювання і тактику лікування.

очікувані програмні результати навчання:

ПРН 01. Застосовувати біопсихосоціальну модель обмежень життєдіяльності у професійній діяльності, аналізувати медичні, соціальні та особистісні проблеми пацієнта/клієнта.

ПРН 03. Проводити фізичну терапію пацієнтів/клієнтів різного віку зі складними патологічними процесами та порушеннями.

ПРН 10. Створювати (планувати) програму фізичної терапії окремо, або як частину індивідуального реабілітаційного плану.

ПРН 11. Реалізовувати програми фізичної терапії фізичної терапії окремо, або як частину індивідуального реабілітаційного плану відповідно до наявних ресурсів і оточення.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна фітотерапія

Тема 1. Структура, місце і проблеми сучасної фітотерапії. Історичні та правові аспекти становлення фітотерапії

Структура, місце і проблеми сучасної фітотерапії. Історичні аспекти становлення фітотерапії. Історичні аспекти та етнічні витоки становлення фітотерапії. Історичні аспекти траволікування. Фітотерапія в сучасній лікарській

практиці. Основні поняття – лікарська рослина, лікарська рослинна сировина, фітопрепарат. Механізми лікувального впливу фітотерапії. Загальні принципи та вимоги до фітотерапії.

Тема 2. Хімічний склад рослин. Харчові та діючі речовини

Основні фізіологічно активні сполуки лікарських рослин. Біологічно активні речовини, що входять до складу лікарських рослин. Біологічно активні речовини – первинні метаболіти. Біологічно активні речовини – вторинні метаболіти. Поняття про офіційні та неофіційні лікарські рослини та збори. Збирання і сушіння рослинної сировини. Методи обробки рослинної сировини. Способи зберігання. Критерії якості. Документи, які регламентують якість ЛРС. Способи та форми застосування фітозасобів у фітотерапії. Доцільність використання лікарських трав у харчовій промисловості. Фітотерапія та імунітет.

Тема 3. Ароматерапія як складова фітотерапії

Лікарські рослини, які містять ефірні олії. Методи отримання ефірних олій. Методи контролю якості. Застосування ефірних олій.

Тема 4. Способи вилучення активних речовин з рослинної сировини

Основні методи вилучення активних речовин з рослинної сировини. Технологія виготовлення лікарських форм фітозасобів. Дозування фітозасобів в залежності від віку. Основні принципи формування фітокомпозицій.

Змістовий модуль 2. Прикладна фітотерапія

Тема 1. Основні принципи застосування фітотерапії у комплексному лікуванні та медичній реабілітації хворих з патологією серцево-судинної та нервової системи

Кардіологічні препарати. Фітотерапія міокардиту, перикардиту, ендокардиту. Гіпотензивні засоби. Гіполіпідемічні засоби. Фітозасоби, що впливають на нервову систему. Психолептичні засоби. Снодійні та седативні препарати. Психоаналептики.

Тема 2. Основні принципи застосування фітотерапії у комплексному лікуванні та медичній реабілітації хворих з функціональними розладами дихальної системи

Фітозасоби, що застосовують при захворюваннях порожнини носа. Засоби, що застосовують при захворюваннях горла. Засоби, що застосовують при обструктивних захворюваннях дихальних шляхів. Засоби, що застосовуються при кашлі та застуді.

Тема 3. Основні принципи застосування фітотерапії у комплексному лікуванні та медичній реабілітації хворих з патологією органів травної системи

Засоби, що застосовують для лікування та профілактики функціональних шлунково-кишкових розладів. Фітотерапія захворювань стравоходу (езофагіт, кардіоспазм). Фітотерапія при захворюваннях гастродуоденальної зони (гострий та хронічний гастрит, виразкова хвороба шлунка та дванадцятипалої кишки). Фітотерапія захворювань підшлункової залози (гострий панкреатит, хронічний панкреатит). Протиблювотні засоби та препарати, що усувають нудоту. Фітотерапія захворювань печінки та жовчного міхура (хронічний гепатит, холецистит, жовчокам'яна хвороба, дискінезія жовчовивідних шляхів).

Тема 4. Фітотерапевтичні засоби і форми в дерматологічній практиці

Фітотерапія дерматомікозів. Фітотерапія кандидозів. Фітотерапія екзем.
Фітотерапія трофічних виразок. Фітотерапія псоріазу. Фітотерапія піодермій.
Фітотерапія акне.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		лк	пр	лаб	інд	с.р.		лк	пр	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Загальна фітотерапія													
Тема 1. Структура, місце і проблеми сучасної фітотерапії. Історичні та правові аспекти становлення фітотерапії	20	4	2			14							
Тема 2. Хімічний склад рослин. Харчові та діючі речовини	30	8	6			16							
Тема 3. Ароматерапія як складова фітотерапії	22	4	2			16							
Тема 4. Способи вилучення активних речовин з рослинної сировини	22	2	4			16							
Разом за змістовим модулем 1	94	18	14			62							
Змістовий модуль 2. Прикладна фітотерапія													
Тема 1. Основні принципи застосування фітотерапії у комплексному	22	6	2			14							

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ у фітотерапію. Основні поняття та принципи фітотерапії. Знайомство з лікарською флорою Запоріжжя	2
2	Хімічний склад рослин. Загальна характеристика ЛРС, що містить серцеві глікозиди	6
3	Загальна характеристика ЛРС, що містить алкалоїди. Загальна характеристика ЛРС, що містить флавоноїди	2
4	Ароматерапія як складова фітотерапії. Лікарські рослини, що містять ефірні олії	4
5	Способи вилучення активних речовин з рослинної сировини	4
6	Основні принципи застосування фітотерапії у комплексному лікуванні та медичній реабілітації хворих з патологією серцево-судинної та нервової системи	2
7	Застосування фітотерапії у комплексному лікуванні та медичній реабілітації хворих з функціональними розладами дихальної системи	4
8	Застосування фітотерапії у комплексному лікуванні та медичній реабілітації хворих з патологією органів травної системи	2
9	Основні фітотерапевтичні засоби і форми, що використовують в дерматології	4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Структура, місце і проблеми сучасної фітотерапії. Історичні та правові аспекти становлення фітотерапії	14
2	Хімічний склад рослин. Харчові та діючі речовини	16
3	Ароматерапія як складова фітотерапії	16
4	Способи вилучення активних речовин з рослинної сировини	16
5	Основні принципи застосування фітотерапії у комплексному лікуванні та медичній реабілітації хворих з патологією серцево-судинної та нервової системи	14
6	Основні принципи застосування фітотерапії у комплексному лікуванні та медичній реабілітації хворих з функціональними розладами дихальної системи	14

7	Основні принципи застосування фітотерапії у комплексному лікуванні та медичній реабілітації хворих з патологією органів травної системи	14
8	Фітотерапевтичні засоби і форми в дерматологічній практиці	14
	Разом	118

7. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація – для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
- практична робота – для використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань;
- аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

8. Очікувані результати навчання з дисципліни

1. Застосовувати біопсихосоціальну модель обмежень життєдіяльності у професійній діяльності, аналізувати медичні, соціальні та особистісні проблеми пацієнта/клієнта.
2. Проводити фізичну терапію пацієнтів/клієнтів різного віку зі складними патологічними процесами та порушеннями.
3. Створювати (планувати) програму фізичної терапії окремо, або як частину індивідуального реабілітаційного плану.
4. Реалізовувати програми фізичної терапії фізичної терапії окремо, або як частину індивідуального реабілітаційного плану відповідно до наявних ресурсів і оточення.

9. Засоби оцінювання

Засоби оцінювання передбачають усне та/або письмове опитування студентів на практичних заняттях, перевірку якості виконання та засвоєння практичного та теоретичного матеріалу.

В період дистанційного навчання передбачено виконання та оцінювання завдань за допомогою дистанційних засобів комунікацій, зокрема «Moodle» НУ «Запорізька політехніка», електрона пошта, застосунок «Zoom».

10. Критерії оцінювання

Контроль успішності діяльності студента з вивчення даної дисципліни поєднує в собі декілька різновидів контрольних заходів: поточний, рубіжний (модульний) та підсумковий контроль. Результати підсумкового контролю проставляються у залікову відомість.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку. Оцінка підсумкового контролю визначається за двобальною шкалою «зараховано – не зараховано». Позитивною оцінкою є оцінка «зараховано».

Поточний контроль охоплює контрольні заходи, що відбуваються під час практичних занять (усні та письмові відповіді на контрольні питання практичного заняття, рівень засвоєння та володіння практичними навичками в межах навчального курсу), а також оцінювання результатів виконання самостійної роботи.

Рубіжний (модульний) контроль успішності в рамках дистанційного навчання проводиться у формі письмового та/або усного виконання завдань. Модульний контроль є необхідним та обов'язковим елементом рейтингової технології освітнього процесу та проводиться у два етапи – в середині й наприкінці навчального семестру (*змістовний модуль 1 та змістовний модуль 2*).

Здобувач вищої освіти не допускається до підсумкового контролю, якщо він не виконав щонайменше 60% обов'язкових видів робіт, що включають теоретичний та практичний рівень (виконання та захист практичних занять, виконання самостійної роботи).

Підсумковий контроль вивчення дисципліни здійснюється у вигляді семестрового заліку, під час якого засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі сумативної оцінки результатів отриманих за поточним та обома рубіжними контролями. Семестровий залік не передбачає обов'язкової присутності студентів на заліковому заході (заліковій контрольній роботі).

Результати підсумкового контролю у формі заліку виставляються протягом останнього тижня теоретичного навчання перед екзаменаційною сесією. Позитивними оцінками для всіх форм контролю є оцінки від 60 до 100 балів за 100-бальною. Межею незадовільного навчання за результатами підсумкового контролю є оцінка нижче 60 балів за 100-бальною шкалою. Отримання оцінки 60 балів та вище передбачає отримання позитивних оцінок за всіма визначеними програмою освітнього компонента обов'язковими видами поточного, проміжного (рубіжного) контролю (Положення про організацію освітнього процесу Національного університету «Запорізька політехніка»: Наказ ректора від 10 грудня 2021 р. № 507. URL: https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Nakaz_N507_vid_10.12.21.pdf (дата звернення: 06.08.2023)).

11. Методичне забезпечення

1. Лекційний курс
2. Електронний довідник лікарських рослин
3. Зразки лікарської рослинної сировини.
4. Зразки гербарію.
5. Зразки ефірних олій.

12. Рекомендована література

Базова

1. Державна Фармакопея України: у 3 т. / ДП «Науково-експертний фармакопейний центр». Харків: Держ. п-во «Науковоекспертний фармакопейний центр», 2014. 2-е вид., Т. 3. 732 с.
2. Лікарські рослини. Енциклопедичний довідник / Під ред.. А.М. Гродзинського. К.: Українська енциклопедія, 1992. 543 с.
3. Основи фармакогнозії і фітотерапії: навчю пос. / за заг. ред. Гарник Т.П. Житомир: Вид. ПП «Рута», 2015. 456 с.
4. Сучасна фітотерапія: навчальний посібник / С.В. Гарна та ін. Харків: «Друкарня Мадрид», 2016. 580 с. URL: https://vo.uu.edu.ua/pluginfile.php/229616/mod_resource/content/1/%21%21%21%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B0%20%D1%84%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F.pdf (дата звернення: 30.08.2023)
5. Фармакогнозія: базовий підруч. для студ. вищ. фармац. навч. закл. (фармац. ф-тів) IV рівня акредитації / В.С. Кисличенко та ін.; за ред. В.С. Кисличенко. — Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2015. 736 с. URL: https://gnosy.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/%D0%A4%D0%B0%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D1%96%D1%8F_2015.pdf (дата звернення: 30.08.2023).
6. Фітотерапія в кардіології: навчальний посібник / Ю.І. Корнієвський та ін. Запоріжжя: Вид-во ЗДМУ, 2017. 480 с. URL: http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/7466/1/%D0%A4%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F_1..pdf (дата звернення: 30.08.2023)
7. Фітотерапія та ароматерапія: метод. вказ. до проведення практ. занять для магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А.Г. Істомін та ін. Харків: ХНМУ, 2020. 24 с. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/27731/1/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BD%20%D0%A4%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F%20%20%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B8.pdf> (дата звернення: 30.08.2023)

Допоміжна

1. Гарбарець М.О., Западнюк В.Г. Фітотерапія: Довідник, 2-е вид. Київ: Вища школа, 1987. 320с.

2. Зеликман Т.Я., Ялгут С.И. Гомеопатия в системе фармакотерапии. Київ: Здоровье, 1994. 78 с
3. Лекарственные растения в гастроэнтерологии / Т.В. Зинченко, И.В. Стахив, Т.Я. Мякушко и др. Київ: Здоровья, 1989. 240 с.
4. Лікарські рослини. Енциклопедичний довідник / за ред. А.М. Гродзінського. Київ: Українська енциклопедія, 1992. 543 с.
Мамчур Ф.І. Довідник з фітотерапії. Київ: Здоров'я, 1986. 280 с.
5. Товстуха С.С. Фітотерапія. Київ: Здоров'я, 1993. 368 с.
6. Чекман И.С., Липкан Г.М. Растительные лекарственные средства. Київ: Колос, 1993. 384 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Фітотерапія. Науковий журнал. URL: <https://fchs.uanm.org.ua/> (дата звернення: 30.08.2023)
2. Фітотерапія. Фармацевтична енциклопедія URL: <http://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/406/fitoterapiya> (дата звернення: 30.08.2023)